

kunne skjønne om, soulme op til en saadan Magt og en saadan Seirsbewidsthed, at den vilde sprænge og omstyrte Reglen, — og her er Reglen den danske Folketirke som den Skikkelse, igjennem hvilken vi under sammenhængende Udvikling, men uden Brud, fra forrige Slægter have modtaget Christendommen — saa skulde i Sandhed Ingen see mig her. Jeg forstaaer det godt, at ogsaa det er efter Kilen Theori — den begynder med det Fine og ender med at blive bredere og bredere —, naar en Effer eller et Vennepar tager deres Tollekniv op og stærer i et frodigt Træes Bark deres Navn og Aarstal; jeg forstaaer det overmaade godt, og jeg skulde være den Sidste, der blev ilter som en eller anden Gartnerpedant over, at de vovede at gjøre det; jeg under dem, hvad der er deres Dnske, at deres Børn og Børnebørn maae samles under Træet og finde svage Spor tilbage af, hvordan de Navne dengang anbragtes ved en Kile i Træet. Men vil man ubetinget blive ved med at følge Kilen Theori, vil man sige: det var jo dog en lille Staaftille, vi dengang førte ind deri, vi kunne da trostigen blive ved, Kilen breder sig, men den glider — vil man paa den Maade følge Kilen Theori, saa vide vi Alle, hvad Resultatet vil blive. Det vil blive et af To. Enten at det allerede maa være en Blok, vi have sat Kilen i, og saa skal det idetmindste staae som min Bessjendelse denne Dag, og jeg haaber paa en stor Dag, at jeg anseer ikke den danske Folketirke for en Blok, et dødt Træ. Eller ogsaa behandler man et levende Træ, som om det var en Blok og gjør det til en Blok. Derfor: det kunde ikke være muligt, det kunde ikke være tænkeligt for mig, at jeg skulde være med, hvis jeg troede, enten at det fulgte af Tingenes Natur, at den danske Rigsdag og den danske Regjering nogensinde skulde overspringe den ene Halvdeel af Bemærkningerne om Undtagelsen, som bestyrker Reglen, i dette store, for hundrede Tusinder i vort Fædreland vigtige og afgjørende Spørgsmaal. Det kunde ikke paa nogen Maade falde mig ind saa at være her tilstede og allermindst at være tilstede med det store Ansvar, at det skulde siges i Efterverdenen, og at det skulde pine mig paa mit Dødsleie, at jeg havde været den, der satte Staalet for

Obden og saa siden overlod „Skjæbnen“, hvorlangt den vilde drive Kilen ind. — Sa jeg beder den høie Forsamling om Forladelse, fordi jeg taler saameget om mig selv, jeg skulde føre Ordet for Regjeringens Anskuelse. — Det er altsaa Regjeringens Mening, som dens Kultusminister i disse Dieblit ogsaa vil gjøre gjældende, at det ikke er vor Tanke, at man saaledes skal fortsætte. Vi forstaae det meget godt, at der kan komme Tider og Forhold, hvor denne Lov med de Indskrænkninger og Begrændsninger, som den stiller for at passe den ind i Folketirkens nærværende Orden og Indretning, ikke vil synes tilstrækkelig for Enhver, ja vel endog synes for stærkt begrændset for Mange, der dog virkelig ønske at bruge den. Men vi mene derfor ikke, at man nemt kan bøde derpaa ved blot at gaae videre i den samme Retning. Og det navnlig af to Grunde, jeg strax kan anføre. For det Første, hvad jeg troer vil være Enhver indlysende, fordi det ikke er den rette Maade at behandle en Sag paa, der er af overvættens omfattende Vigtighed og med overvættens complicerede — maa jeg bruge dette Ord i en Hast — sammenvove, sammenslynge og sammenslitte Bestemmelser, — hvor altsaa Meget, der kan være skjævt i det Enkelte, er rettet ved Andet, der er kommet ind i Modsetning dertil eller ved Praxis, — det er ikke i en saadan overvættens sammenslynget og sammengroet Tingenes Orden den rette Maade, naar man vil bringe det til noget Bedre, at man saa ikke blot skaffer en lille Udveert bort eller gjør en lille Berigtigelse, hvilket netop dette Lovudkast søger at gjøre, men at man saa siger: her have vi faaet Lust, her ere vi blevne opmærksomme paa en Vanstellighed og have hødet noget paa den, og nu ville vi fortsætte med dette ene Middel som det radicale og universale og udvide det, indtil det høder paa alt det, der er falsk og skjævt i det Hele. Dette er, — siger jeg og henholder mig derved til Enhvers eget Skjøn, — ikke den rette Maade. Naar man vil behandle en saadan forviklet og derhos vigtig Sag rettelig, og man sporer Trang til mere end en begrændset og besteden Indrømmelse, mere end en Undtagelse, der bestyrker Reglen, saa skal man tage fat paa rette Sted,